

## **ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

***Васильченко Ю.К.***

Україна, м. Київ, Національний університет біоресурсів і природокористування  
України

Основоположними конституційними принципами формування відносин в інтелектуальній сфері є свобода такої діяльності, визнання і захист її результатів, а також наділення правами на ці результати їхніх творців. На реалізацію зазначених принципів і націлене законодавство України.

Слід зазначити, що право інтелектуальної власності - це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності. Право інтелектуальної власності складається з особистих немайнових прав інтелектуальної власності та майнових прав інтелектуальної власності.

Якщо говорити за сферу господарювання, то слід пам'ятати, що там широко застосовуються об'єкти права промислової власності або так звані «промислові права». Право промислової власності - це суб'єктивні права на різноманітні результати інтелектуальної творчості (технічні та нетехнічні), яким надається спеціальна правова охорона з огляду на їх важливе значення для господарської діяльності (виробничої та торговельної) [1, с. 438].

Об'єктами прав промислової власності у сфері господарювання є об'єкти прав інтелектуальної власності, якими згідно зі ст. 155 ГК визнаються:

- 1) винаходи, корисні моделі, промислові зразки;

- 2) сорти рослин та породи тварин;
- 3) торговельні марки (знаки для товарів і послуг);
- 4) географічні позначення;
- 5) комерційна таємниця;
- 6) комп'ютерні програми тощо.

Згідно зі ст. 420 ЦК об'єктами права інтелектуальної власності в Україні вважаються:

1) літературні та художні твори; 2) комп'ютерні програми; 3) компіляції даних (бази даних); 4) виконання; 5) фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення; 6) наукові відкриття; 7) винаходи, корисні моделі, промислові зразки; 8) компонування (топографії) інтегральних мікросхем; 9) раціоналізаторські пропозиції; 10) сорти рослин, породи тварин; 11) комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення; 12) комерційні таємниці [2, ст. 420].

Особливості використання прав на об'єкти промислової власності передбачені Господарським кодексом (щодо відносин, не врегульованих цим кодексом, застосовуються відповідні положення ЦК України та згаданих законів).

Згідно зі ст. 419 ЦК України право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного, тобто існують як самостійні правові категорії, що пов'язане з наявністю між об'єктами права інтелектуальної власності і матеріальними об'єктами права власності таких відмінностей:

1) результат інтелектуальної діяльності може бути визнаний об'єктом права інтелектуальної власності лише при точній відповідності з вимогами

закону;

2) існування права інтелектуальної власності, хоча воно і є абсолютним, виключним правом, обмежене певним строком [3, ст. 419].

Використання інтелектуальної власності в господарській діяльності здійснюється на умовах її комерціалізації. Під комерціалізацією об'єктів інтелектуальної власності варто розуміти процес активної реалізації технологічного капіталу підприємства як складової його інтелектуального капіталу з метою підвищення прибутку і забезпечення зростання ринкової капіталізації підприємства [4, с. 266].

Для того, щоб приватні інтереси (власника, інвестора) реалізовувалися у своїй сукупності (в інноваційному проекті), потрібно, щоб комерціалізація інтелектуальної власності давала власнику, інвестору надлишок доходу над їх витратами, тобто можливість збагачення. У цьому випадку інтелектуальний капітал у формі інтелектуальної власності набуває головної ознаки - це спроможність за рахунок її отримати дохід, приносити відповідний ефект при її використанні.

Господарська діяльність пов'язана з підприємницькою діяльністю, тому нинішній підприємець, маючи у своєму активі продукт інтелектуальної власності, може розпоряджатися ним на свій розсуд.

Слід чітко відрізняти вартість інтелектуальної власності від вартості прав на її придбання або продаж. Вартість інтелектуальної власності враховує сукупність витрат, пов'язаних з розробкою, адаптацією та підтримуванням на відповідному рівні об'єктів власності. Вартість прав на придбання або продаж інтелектуальної власності враховує лише вартісну ціну придбання або продажу

з урахуванням прибутку (рентабельності) і податкових відрахувань.

Необхідно зазначити, що інтелектуальний капітал набуває авансованої вартості у процесі господарської діяльності, тобто коли він створюється і використовується даним підприємством чи реалізується іншим підприємством (суб'єктом господарювання) [5, 185].

Отже, інтелектуальний продукт проходить три стадії капіталу - грошову, виробничу і товарну. Такий послідовний рух називається кругообігом інтелектуального капіталу.

Оскільки право інтелектуальної власності та право власності на річ є самостійними правовими категоріями, передання кожного з цих прав є самостійним юридичним фактом, що породжує, змінює, припиняє самостійні правовідносини.

Унаслідок цього перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не означає переходу права власності на річ, у якій зафіксовано об'єкт творчої діяльності. З тієї ж причини перехід права власності на матеріальну річ не означає одночасного переходу права на об'єкт права інтелектуальної власності.

Література:

1. Вінник О. М.: Господарське право: Підручник – К.: Атіка, 2005 – 624с.
2. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Цивільний кодекс : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Гайворонський В. М. і Жушман В.П.: Господарське право України- Х.: Право, 2005 – 385с.
5. Щербина В.С. Господарське право : Підручник – К.: Юрінком Інтер, 2006 – 480с.